

Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

**Παραδειγματικό σενάριο
στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών**

«Οι αρετές του ηγέτη»

ΡΑΛΛΗ ΑΘΗΝΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Περιεχόμενα

Ταυτότητα.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Σύντομη περιγραφή του σεναρίου	5
Εισαγωγή	5
Στόχοι.....	6
Λεπτομερής παρουσίαση της πρότασης	8
Αξιολόγηση.....	10
Φύλλα εργασίας (βλ. Παράρτημα):	10
Άλλες εκδοχές – Επέκταση του σεναρίου:	10
Δικτυογραφία:.....	11
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	13

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Οι αρετές του ηγέτη

Δημιουργός

Αθηνά Ράλλη

Διδακτικό Αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Προτεινόμενη τάξη

Β' Γυμνασίου

Χρονολογία

2012

Διδακτική ενότητα / Θεματική

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, Ενότητα 7 (Ένας στοργικός ηγέτης, Ξενοφών, *Άγησίλαος* 7.1-3). Προσεγγίζεται διαθεματικά η έννοια και οι αρετές του «ηγέτη» στην αρχαιότητα και σήμερα.

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Ιστορία, Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία.

Χρονική διάρκεια

4-5 διδακτικές ώρες

Χώρος

Αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής

Προϋποθέσεις υλοποίησης

Οι μαθητές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με την εργασία σε ομάδες και να έχουν βασικές δεξιότητες χρήσης ΤΠΕ (διερεύνηση στο διαδίκτυο, χρήση ηλεκτρονικών λεξικών και Σωμάτων Κειμένων, κειμενογράφος, λογισμικό παρουσίασης).

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Η διδακτική πρόταση αφορά τη διδασκαλία του Α' μέρους της 7^{ης} ενότητας του σχολικού βιβλίου της Β' Γυμνασίου με τίτλο «Ένας στοργικός ηγέτης», που αναφέρεται στις αρετές του βασιλιά της Σπάρτης Αγησιλάου (444-360 π.Χ.). Οι μαθητές καλούνται να εμβαθύνουν στη μελέτη του κειμένου και να επισημάνουν τις αρετές ενός «αγαθού βασιλέως», όπως τις παρουσιάζει στο βιογραφικό του έργο ο Ξενοφών. Στη συνέχεια, καλούνται να διερευνήσουν σε ομάδες τα δεδομένα που είναι αναγκαία για να κρίνουν τις ηγετικές αρετές του Αγησιλάου. Σε σύνδεση του θέματος με τη σύγχρονη εποχή οι μαθητές προβληματίζονται σχετικά με την έννοια του σύγχρονου ηγέτη και τις αρετές που χρειάζεται να διαθέτει. Τέλος, οι μαθητές διερευνούν τα χαρακτηριστικά του γραμματειακού είδους της βιογραφίας, στο οποίο ανήκει το κείμενο.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο έργο του *Αγησίλαος* ο Αθηναίος ιστορικός Ξενοφών αναδεικνύει την προσωπικότητα του Σπαρτιάτη βασιλιά Αγησιλάου ως πρότυπο ηγέτη. Στο απόσπασμα του κειμένου που παρατίθεται στο σχολικό εγχειρίδιο οι κρίσεις του συγγραφέα τεκμηριώνονται με αντικειμενικά στοιχεία για τη φιλόστοργη ηγετική συμπεριφορά του Αγησιλάου. Οι πράξεις του Σπαρτιάτη βασιλιά παρουσιάζονται ως συνειδητή στάση του ηγέτη, η οποία καθορίζεται από τις αρχές και τις αξίες του. Η επισήμανση της κριτικής στάσης του συγγραφέα βοηθάει τους μαθητές να

αντιληφθούν ότι η εκφορά κρίσης για ένα ηγετικό πρόσωπο πρέπει να τεκμηριώνεται με βάση αντικειμενικά στοιχεία.

Στη σχολική Ιστορία οι πολιτικοί και στρατιωτικοί ηγέτες παρουσιάζονται ως σημαντικοί παράγοντες που επηρεάζουν την ιστορική εξέλιξη. Σύμφωνα με τους γενικούς σκοπούς της διδασκαλίας της Ιστορίας *«η καλλιέργεια ιστορικής συνείδησης αφορά την κατανόηση της συμπεριφοράς των ανθρώπων σε συγκεκριμένες καταστάσεις και τη διαμόρφωση αξιών και στάσεων που οδηγούν στην εκδήλωση υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και το μέλλον»*. Στο πλαίσιο αυτό η διαθεματική πρόταση διδασκαλίας στοχεύει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών μέσα από τη σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν. Έτσι οι μαθητές καλούνται να διερευνήσουν τη διευρυμένη στη σύγχρονη εποχή έννοια του «ηγέτη» σε διάφορους κοινωνικούς χώρους, καθώς και τις αρετές που χρειάζεται να διαθέτει ένας ηγέτης.

Βασικοί άξονες κατά την επεξεργασία του κειμένου και τη διερεύνηση του θέματος είναι οι ακόλουθοι:

- η έμφαση στην ερμηνευτική κειμενοκεντρική μέθοδο,
- η κατανόηση των βασικών δομών του κειμένου που παράγουν το νόημα (λ.χ. ποιο είναι το υποκείμενο, ποιες οι ενέργειές του, η αιτία των ενεργειών),
- η διαθεματική προσέγγιση – διασύνδεση με τα μαθήματα της ιστορίας, της νεοελληνικής γλώσσας, της κοινωνικής και πολιτικής αγωγής,
- η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης – διασύνδεση με τη σύγχρονη πραγματικότητα,
- η διερευνητική συνεργατική μάθηση

Α. ΣΤΟΧΟΙ

Διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές καλούνται:

- να προσεγγίσουν το κείμενο, εμβαθύνοντας στους θεματικούς και εκφραστικούς κώδικές του,
- να εντάξουν το πρόσωπο του κειμένου στο ιστορικό πλαίσιο, τόπο και χρόνο,
- να αξιολογήσουν τις πράξεις του ως ηγέτη,
- να προβληματιστούν μέσα από την ανάγνωση παράλληλων κειμένων σχετικά με τις αρετές που χρειάζεται να έχει ένας ηγέτης,
- να αναπτύξουν κριτική στάση,
- να αντιληφθούν τη διαφορά ανάμεσα στο βιογραφικό και ιστοριογραφικό γένος-είδος και να γνωρίσουν τις συμβάσεις τους.

Παιδαγωγικοί-τεχνολογικοί στόχοι

Οι μαθητές καλούνται:

- να αναζητήσουν πληροφορίες, να κατανοήσουν έννοιες,
- να ασκηθούν στην ομαδική εργασία και τη συνεργατική μάθηση, αναλαμβάνοντας συγκεκριμένους ρόλους,
- να αξιοποιήσουν κριτικά τα δεδομένα που συλλέγουν από διαφορετικές πηγές,
- να μεταφέρουν τη γνώση και την κριτική τους ικανότητα στην καθημερινή τους πρακτική,
- να αποκτήσουν δεξιότητες στη χρήση των ΤΠΕ με στόχο την αξιοποίηση ηλεκτρονικών εργαλείων γλωσσικής τεχνολογίας (λεξικά – σώματα κειμένων) και διαδικτυακών πηγών σε ερευνητικές εργασίες, καθώς και ψηφιακών προγραμμάτων για τη σύνθεση και παρουσίαση των εργασιών τους.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ο σκοπός είναι η κατανόηση των αρχαίων κειμένων να αποτελέσει αφορμή για προβληματισμό και ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

- Αντιμετώπιση του θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες, επικοινωνία και συνεργασία σε περιβάλλον κριτικής μάθησης
- Αξιοποίηση διαδικτυακών πηγών και άλλων ψηφιακών πόρων
- Χρησιμοποιούνται οι παρακάτω τεχνολογίες:
  - ✓ Διαδίκτυο
  - ✓ Ηλεκτρονικά λεξικά και Σώματα Κειμένων
  - ✓ Λογισμικό παρουσίασης
  - ✓ Κειμενογράφος
  - ✓ Ιστολόγιο ή ιστολόγια

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις:

1η Φάση: Ανάγνωση του κειμένου και κατανόηση

Οι μαθητές διαβάζουν το κείμενο και απαντούν σε ερωτήσεις σχετικά με το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται το κείμενο και τον συγγραφέα του. Στη συνέχεια επιχειρούν την ερμηνευτική προσέγγιση του κειμένου, με τη βοήθεια των γλωσσικών σχολίων του σχολικού εγχειριδίου. Οι ερωτήσεις στοχεύουν να κατανοήσουν οι μαθητές την ηγετική συμπεριφορά αλλά και τις αρχές και αξίες του ηγέτη που την υποκινούν. Με βάση αυτά τα στοιχεία μπορούν να διαμορφώσουν κριτική άποψη για τις αρετές του ηγέτη. Οι μαθητές αντιλαμβάνονται τη δομή του κειμένου και τιτλοφορούν τις ενότητες που διακρίνονται σε αυτό.

2η Φάση: Διατυπώνοντας άποψη κριτική για έναν ηγέτη. Εργασία σε ομάδες.

Οι μαθητές καλούνται να αποτιμήσουν τις αρετές του Σπαρτιάτη ηγέτη. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι η ένταξη του προσώπου στον χώρο και τον χρόνο, στο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο. Χωρισμένοι σε ομάδες (φιλόλογοι, κοινωνιολόγοι, ιστορικοί) αναζητούν πηγές για την έρευνά τους και καταλήγουν σε συμπεράσματα. Απώτερος στόχος είναι η ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης και της επίγνωσης ότι οι κρίσεις τους είναι αναγκαίο να τεκμηριώνονται.

Στη συνέχεια οι μαθητές παρουσιάζουν τα συμπεράσματά τους στην τάξη. Η συγκριτική μελέτη του αποσπάσματος από το έργο του Θουκυδίδη που αναφέρεται στη συμπεριφορά του Αθηναίου ηγέτη Περικλή προς τον λαό συνεισφέρει στη διερεύνηση του θέματος που τίθεται γενικότερα: ποιες είναι οι αρετές ενός ηγέτη.

3η Φάση: Οι αρετές του σύγχρονου «ηγέτη»

Η συζήτηση από τα συγκεκριμένα παραδείγματα ηγετών της αρχαιότητας μεταφέρεται στη σύγχρονη πραγματικότητα και τις αρετές που κρίνεται ότι πρέπει να έχει ένας σύγχρονος ηγέτης. Οι μαθητές αναζητούν την έννοια του ηγέτη σε λεξικά και σώματα κειμένων της νέας ελληνικής γλώσσας. Συντάσσουν στον κειμενογράφο μία παράγραφο για τις αρετές ενός ηγέτη (από την αρχαιότητα ή τη σύγχρονη εποχή).

4η Φάση: Η βιογραφία ως γραμματειακό είδος

Οι μαθητές αναγνωρίζουν τις συμβάσεις του γραμματειακού είδους (βιογραφία) του κειμένου μέσα από τη σύγκρισή του με ένα ιστορικό κείμενο. Οι εργασίες των μαθητών μπορούν να αναρτηθούν στο ιστολόγιο του μαθήματος.

ΣΤ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση της διαδικασίας μπορεί να γίνει τόσο από τους ίδιους τους μαθητές (αυτοαξιολόγηση), όσο και από τον διδάσκοντα στον άξονα της διαδικασίας που ακολούθησαν, του προϊόντος που δημιούργησαν και της κριτικής σκέψης που ανέπτυξαν κατά την πραγμάτευση του θέματος. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές γνωρίζουν πώς να μαθαίνουν και, με αφορμή τα αρχαιοελληνικά κείμενα, να προβληματίζονται για θέματα που αφορούν τη σύγχρονη ζωή.

Ζ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (βλ. [Παράρτημα](#)):

Η. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ – ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Το συγκεκριμένο σενάριο μπορεί να μην πραγματοποιηθεί ολόκληρο, αλλά τμήματά του, σύμφωνα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες των συγκεκριμένων μαθητών και μαθητριών που θα το εφαρμόσουν κατά την κρίση του διδάσκοντός/ουσάς τους.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει ως παράλληλα και άλλα κείμενα για την προσέγγιση του θέματος. Η αναζήτηση των κειμένων μπορεί να γίνει σε μία ψηφιακή βιβλιοθήκη (π.χ. Perseus Digital Library - Tufts University) με κριτήριο τον χαρακτηρισμό που αποδίδει ο Ξενοφών στον Αγησίλαο: «φιλόπολις». Σε ποιους άλλους ηγέτες στην αρχαιοελληνική γραμματεία αποδίδεται αυτός ο χαρακτηρισμός;

Για προβληματισμό και συζήτηση σχετικά με τις αρετές του ηγέτη προσφέρονται και τα *Λακωνικά αποφθέγματα* του Πλουτάρχου.

Τα παράλληλα κείμενα θα ήταν δυνατό να προέρχονται από διαφορετικές περιόδους, έτσι ώστε να γίνει διαχρονική διερεύνηση του θέματος. Ενδιαφέρον θα δημιουργήσει και η παράθεση αποσπάσματος από τη βιογραφία ενός σύγχρονου ηγέτη.

Θ. ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΛΕΞΙΚΑ - ΣΩΜΑΤΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (Τριανταφυλλίδη) – Πύλη για την ελληνική γλώσσα

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html

Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας των H.G. Liddell & R. Scott (εκδ. Πελεκάνος 2007)

http://www.greek-language.gr/Resources/ancient_greek/tools/liddel-scott/index.html

Σώματα κειμένων – Πύλη για την ελληνική γλώσσα

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/corpora/search.html

Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας – Πύλη για την ελληνική γλώσσα

http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology

2. ΠΕΡΣΕΑΣ ψηφιακή βιβλιοθήκη

[Perseus Digital Library - Tufts University](http://www.perseus.tufts.edu/)

3. ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

<http://asiaminor.ehw.gr/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaID=3379>

4. ΨΗΦΙΑΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A105/29/158,911/>

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A105/29/160,928/>

5. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ – Σπάρτη (2ο μέρος)

<http://www.edutv.gr/deyterobathmia/sparti-2o-meros>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Φύλλα Εργασίας

Α. Ανάγνωση του κειμένου και κατανόηση

Στην ενότητα 7 του εγχειριδίου σας περιλαμβάνεται ένα κεφάλαιο από την ιστορική αφήγηση του Ξενοφώντα, με θέμα την προσωπικότητα του βασιλιά της Σπάρτης Αγησιλάου.

- Προσπαθήστε να συγκεντρώσετε όσα περισσότερα στοιχεία γίνεται, απαντώντας στις ακόλουθες ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου:
  - ✓ Ποιος γράφει το κείμενο;
  - ✓ Σε ποιον αναφέρεται;
  - ✓ Ποιο ήταν το αξίωμα του προσώπου αυτού;
  - ✓ Ποια ήταν η πατρίδα του; Ποια ήταν η πατρίδα του συγγραφέα;
- Να εμβαθύνετε στη μελέτη της προσωπικότητας του Αγησιλάου, απαντώντας στις ακόλουθες ερωτήσεις:
  - ✓ Ποια ήταν η στάση του Αγησιλάου απέναντι στους κόπους, τους κινδύνους, τα χρήματα, το σώμα και τα γηρατειά; Γιατί; Τι πίστευε; Ποιες ήταν οι αρχές του;
  - ✓ Ποια θεωρούσε ο Ξενοφώντας ως τη σημαντικότερη υπηρεσία που πρόσφερε ο Αγησίλαος στην πατρίδα του; Γιατί;
  - ✓ Ποια ήταν η συμπεριφορά του Αγησιλάου απέναντι στους πολιτικούς του αντιπάλους, ανάλογα με την περίσταση; Γιατί; Τι πίστευε; Ποιες ήταν οι αρχές του;
  - ✓ Πώς χαρακτηρίζει ο Ξενοφώντας τον Αγησίλαο με κριτήριο αυτή τη συμπεριφορά;

Δομή του κειμένου

Σε ποιες ενότητες μπορείτε να χωρίσετε το κείμενο με βάση τα κεντρικά θέματα; Να προσέξετε τις αλλαγές των ρηματικών προσώπων.

Ενότητες	Τίτλος

B. Εργασία σε ομάδες: Διατυπώνοντας άποψη κριτική για έναν ηγέτη

Στόχος της δραστηριότητας που αναλαμβάνετε σε ομάδες είναι να διαμορφώσετε και να διατυπώσετε την προσωπική σας άποψη για τη συμπεριφορά του Αγησίλαου ως ηγέτη. Γι' αυτό χρειάζεται να εντάξετε το πρόσωπο στον χώρο και στον χρόνο, στο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο.

1η ομάδα: Φιλολογοί

Αποστολή σας είναι να διερευνήσετε τον τρόπο με τον οποίο ο Ξενοφώντας παρουσιάζει τον Αγησίλαο στο πλαίσιο ευρύτερου κειμένου στο οποίο εντάσσεται το απόσπασμα του σχολικού εγχειριδίου και να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας.

Θα αναζητήσετε το κείμενο στο Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας στην Πύλη για την ελληνική γλώσσα. [Αρχαία ελληνική – Εργαλεία – Σώματα κειμένων – Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας] http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?m=1&t=361 Η επιλογή «εμφάνιση της μετάφρασης» σας δίνει τη δυνατότητα να δείτε δύο μεταφράσεις του κειμένου.

- Με ποιο επίθετο χαρακτηρίζει ο συγγραφέας τον Αγησίλαο **στην αρχή της παραγράφου**; Ο χαρακτηρισμός αυτός στηρίζεται σε αντικειμενικά στοιχεία ή είναι υποκειμενικός;
- Να αναζητήσετε στο μεταφρασμένο κείμενο και άλλα στοιχεία για τη συμπεριφορά του Αγησιλάου.
- Συμφωνείτε με την κρίση του Ξενοφώντα για τον Αγησίλαο;

2η ομάδα: Κοινωνιολόγοι

Αποστολή σας είναι να διερευνήσετε τις αρχές της Σπαρτιατικής κοινωνίας που διαμόρφωσαν την προσωπικότητα του Αγησιλάου και να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας. Για τον λόγο αυτό να αναζητήσετε πληροφορίες στο διαδίκτυο.

Βλ. ενδεικτικά τις παρακάτω ιστοσελίδες:

- ✓ Εκπαιδευτική τηλεόραση, Σπάρτη (2ο μέρος)
<http://www.edutv.gr/deyterobathmia/sparti-2o-meros>
- ✓ Wikipedia, Σπάρτη
http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1_%CE%A3%CF%80%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B7
- ✓ Αρχαία Ιστορία Α' Γυμνασίου, Η Σπάρτη – πολιτειακοί θεσμοί – αγωγή νέων
<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A105/29/158,911/>

Ερωτήσεις

- Η **συμπεριφορά του Αγησιλάου ως ηγέτη** επηρεάστηκε από την αγωγή που δέχτηκε;

- Ποια είναι τα **χαρακτηριστικά της κοινωνίας** στην οποία κατέχει ηγετική θέση; Οι αρετές του μπορούν να επιδράσουν θετικά στον **λαό** του;
- Ποια νομίζετε ότι θα είναι η **επίδραση ενός ηγέτη** στον λαό, όταν του συμπεριφέρεται «*ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας*»;

3η ομάδα: Ιστορικοί

Στόχος της δραστηριότητας είναι να συγκεντρώσετε στοιχεία που θα σας βοηθήσουν να κρίνετε τον Αγησίλαο ως ηγέτη και να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας.

- Να αναζητήσετε πληροφορίες και εικονικό υλικό στο διαδίκτυο, σχετικά με το αξίωμα, την προσωπικότητα και τη δράση του Αγησιλάου.
- Να διερευνήσετε τη σχέση που είχε ο Αθηναίος συγγραφέας με τον Σπαρτιάτη πολιτικό. Πώς εξηγείται το γεγονός ότι ο **Αθηναίος** ιστορικός γράφει ένα έργο για τον **Σπαρτιάτη** ηγέτη; Ο Ξενοφών γνώριζε προσωπικά τον Αγησίλαο ή όχι;
- Πώς κρίνετε τον Αγησίλαο ως ηγέτη με βάση το υλικό που συλλέξατε;
- Βλ. ενδεικτικά τις ιστοσελίδες:
  - ✓ Wikipedia, Αρχαία Σπάρτη
http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF_%CE%B1_%CE%A3%CF%80%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B7
  - ✓ Αγησίλαος: Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Μικρά Ασία
<http://asiaminor.ehw.gr/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaID=3379>
  - ✓ Αρχαία Ιστορία Α' Γυμνασίου (για τη δράση του Αγησιλάου)
<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A105/29/160,928/>
  - ✓ Αρχαία Ιστορία Α' Γυμνασίου (Βασιλείς – Σπάρτη)

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A105/29/158,911/>

Όλες οι ομάδες μαζί

- Συζητήστε και παρουσιάστε τα συμπεράσματά σας.
- Ο τίτλος που αποδίδεται στον Αγησίλαο στο απόσπασμα του σχολικού εγχειριδίου είναι «Ένας στοργικός ηγέτης». Αιτιολογείται ο χαρακτηρισμός αυτός από τα στοιχεία του κειμένου; Εσείς ποιον τίτλο θα δίνετε;
- Γνωρίστε και μία μεγάλη ηγετική φυσιογνωμία της αρχαίας Αθήνας, τον πολιτικό Περικλή, όπως τον παρουσιάζει στο έργο του *Ιστορίες* ο ιστορικός Θουκυδίδης:

<http://www.greek->

[language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?m=1](http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?m=1)

[&t=186](http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?m=1&t=186) (Από την Πύλη για την ελληνική γλώσσα)

Θουκ. 2.65.8-2.65.9

<p>... ἐκεῖνος μὲν δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ</p> <p>χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος γενόμενος</p> <p>κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευθέρως,</p> <p>καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ ἢ αὐτὸς ἦγε,</p> <p>διὰ τὸ μὴ κτώμενος ἐξ οὐ προσηκόντων τὴν δύναμιν πρὸς ἡδονὴν τι λέγειν,</p>	<p>... εκείνος, επειδή είχε μεγάλη επιρροή από το αξίωμά του και την ισχυρή του διάνοια,</p> <p>και ήταν φως φανερό σε όλους πως δεν μπορούσε να διαφθαρεί με χρήματα, συγκρατούσε το πλήθος χωρίς να τους αφαιρέσει την ελευθερία τους,</p> <p>και δεν άφηνε να τον παρασύρουν αυτοί, παρά τους οδηγούσε ο ίδιος,</p> <p>επειδή δεν κέρδιζε τη δύναμή του με άπρεπα μέσα και με ρητορεία που</p>
--	---

<p>ἀλλ' ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργὴν τι ἀντειπεῖν.</p> <p>[2.65.9] ὁπότε γοῦν αἴσθοιτό τι αὐτοῦς παρὰ καιρὸν ὕβρει θαρσοῦντας,</p> <p>λέγων κατέπλησεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι,</p> <p>καὶ δεδιότας αὖ ἀλόγως ἀντικαθίστη πάλιν ἐπὶ τὸ θαρσεῖν.</p> <p>ἐγίγνετό τε λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή.</p>	<p>κολάκευε τις ορμές τους,</p> <p>ἀλλὰ μπορούσε, ἀπὸ τὴν μεγάλη ἐκτίμηση που τοῦ εἶχαν να τοὺς ἐναντιοθεῖ καὶ να προκαλέσει καὶ τὴν οργή τοὺς ἀκόμα.</p> <p>[2.65.9] Ὅταν λοιπὸν καταλάβαινε πως παραγίνονταν τολμηροὶ ἀπὸ ἀνίερη περηφάνεια ἐνῶ ἡ περίσταση δὲν ἦταν κατάλληλη,</p> <p>τοὺς χτυπούσε με τὰ λόγια καὶ τοὺς ἔκανε να φοβούνται,</p> <p>κι ὅποτε πάλι τοὺς ἐβλεπε παραφοβισμένους χωρὶς λόγο, τοὺς ξανάδινε τὸ θάρρος τοὺς.</p> <p>Ἔτσι, στὸν καιρὸ τοῦ ονομαζόταν τὸ πολίτευμα δημοκρατία, στ' ἀλήθεια ὁμως ἐξουσίαζε ὁ ἀνώτερος ἀντρας ἀπ' ὅλους.</p>
---	--

- Βλέπετε κάποιες αναλογίες στη συμπεριφορά των δύο **ηγετών** (Αγησιλάου, Περικλή) προς τον **λαό** της πόλης τους;
- Πώς χρησιμοποίησαν τη **δύναμή** τους οι δύο άνδρες; Ποιος ήταν ο στόχος τους;
- Θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν και «**παιδαγωγοί**»; Ποια στοιχεία του κειμένου μπορούν να στηρίξουν αυτό τον χαρακτηρισμό;

Γ. Οι αρετές του σύγχρονου «ηγέτη»

- Να αναζητήσετε τη σημασία της λέξης «ηγέτης» στο λεξικό της κοινής νεοελληνικής γλώσσας στην Πύλη για την ελληνική γλώσσα. http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CE%B7%CE%B3%CE%AD%CF%84%CE%B7%CF%82&dq
- Να επιλέξετε την αποστολή της λέξης «ηγέτης» στα Σώματα Κειμένων της Πύλης για την ελληνική γλώσσα (επιλογή: Αποστολή στα Σώματα), για να διερευνήσετε την έννοιά της σε κείμενα δημοσιογραφικού λόγου.
- Μπορείτε να αναζητήσετε την έννοια της λέξης «ηγέτης» και σε μία μηχανή αναζήτησης (π.χ. google).
- Ποια είναι η έννοια του σύγχρονου «ηγέτη» (στον χώρο της πολιτικής, της εργασίας, του αθλητισμού, της οικογένειας, της τάξης κ.λπ.);
- Να κρίνετε ποιες από τις αρετές των δύο ηγετών της αρχαιότητας θεωρούνται αναγκαίες για έναν σύγχρονο ηγέτη και για ποιον λόγο.
- Ποιες άλλες αρετές νομίζετε ότι πρέπει να διαθέτει κάποιος που κατέχει ηγετική θέση;
- Ποιες σχέσεις με τα μέλη της ομάδας του χρειάζεται να καλλιεργεί ο ηγέτης;

Δραστηριότητα: Να γράψετε σε κειμενογράφο μια παράγραφο για τις αρετές α) ενός ηγέτη της αρχαιότητας που γνωρίσατε από το μάθημα της ιστορίας ή β) ενός σύγχρονου ηγέτη. Αν χρειάζεται, να αναζητήσετε στο διαδίκτυο πληροφοριακά στοιχεία. Στο κείμενό σας να εντάξετε την προσωπική σας αποτίμηση για τις αρετές του ηγέτη. Ποια από αυτές θεωρείτε σημαντικότερη; Γιατί;

Το κείμενό σας να έχει την παρακάτω δομή:

- ✓ Η μαρτυρία (αντικειμενικά στοιχεία που βασίζονται στις πράξεις του ηγέτη)
- ✓ Η προσωπική σας άποψη (ποια θεωρείτε τη σημαντικότερη αρετή του ηγέτη;) Αιτιολόγηση (γιατί;)
- ✓ Ποια συμπεριφορά του ηγέτη τεκμηριώνει την άποψή σας;

Δ. Η βιογραφία ως γραμματειακό είδος

Στόχος της δραστηριότητας είναι να διαπιστώσετε ποια είναι τα χαρακτηριστικά της βιογραφίας.

- Να συγκρίνετε το κείμενο του βιβλίου σας από το έργο *Αγησίλαος* με το παρακάτω κείμενο από το έργο *Ελληνικά*. Συγγραφέας και των δύο κειμένων είναι ο Αθηναίος ιστορικός Ξενοφών. Σε αυτά αναφέρεται στο ίδιο ιστορικό πρόσωπο, τον Αγησίλαο.
  - ✓ Πώς παρουσιάζεται στα δύο κείμενα ο Αγησίλαος και η δράση του;
  - ✓ Σε ποιο κείμενο ο συγγραφέας εκφράζει την **άποψή** του; Ποιες φράσεις αποτελούν **σχόλιο**;
  - ✓ Το **ύφος** στα δύο κείμενα είναι το ίδιο; Ποιο είναι περισσότερο λογοτεχνικό;
  - ✓ Σε ποιο από τα δύο κείμενα μπορεί να αποδοθεί ο χαρακτηρισμός «**εγκώμιο**»; Γιατί; (Δείτε τη σημασία της λέξης στο ηλεκτρονικό λεξικό).
  - ✓ Ποιος είναι ο **στόχος** κάθε κειμένου; (Να αναζητήσετε στο διαδίκτυο κατάλογο των έργων του Ξενοφώντα. Δείτε ποιο είναι το περιεχόμενο των δύο έργων).
  - ✓ Σε ποιο **γραμματειακό είδος** ανήκει το κάθε κείμενο;

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Ε, Δ, ΙΙ, 1-4

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Υπουργείο Παιδείας, & Θρησκευμάτων

MIS: 296579 – Π.3.1.4: Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων

Β΄ Γυμνασίου «Οι αρετές του ηγέτη»

Σελίδα 20 από 21

[*Αγησίλαος, ένας πολέμαρχος με πανελλήνια αισθήματα*]

Ο Αγησίλαος λοιπόν με τούτα καταγινόταν. Αλλά οι Λακεδαιμόνιοι, όταν έμαθαν με βεβαιότητα ότι και τα χρήματα είχαν έλθει στην Ελλάδα, αλλά και ότι οι σπουδαιότερες πόλεις είχαν συνασπιστεί για πόλεμο εναντίον τους, θεώρησαν ότι η πόλη βρισκόταν σε κίνδυνο και ότι ήταν αναγκαίο να εκστρατεύσουν. Καθώς λοιπόν προετοιμάζονταν για τούτα, έστειλαν τον Επικυδίδα στον Αγησίλαο. Μόλις έφτασε τούτος, διηγήθηκε στον Αγησίλαο πώς έχουν τα πράγματα, και ότι η πόλη τον διατάζει να σπεύσει γρήγορα σε βοήθεια της πατρίδας. Ο Αγησίλαος, όταν άκουσε αυτά, στενοχωρήθηκε πολύ, σκεπτόμενος ποιες τιμές και ποιες ελπίδες έχασε, αλλά, αφού συγκάλεσε τους συμμάχους τους, δήλωσε όσα πρόσταζε η πόλη, και είπε ότι είναι ανάγκη να σπεύσει σε βοήθεια της πατρίδας. «Αν όμως εκεί τα πράγματα πάνε καλά» είπε «άνδρες σύμμαχοι, να ξέρετε ότι δε θα σας λησμονήσω, αλλά και πάλι θα γυρίσω, να κάνω όσα μου ζητήσετε». Ακούγοντας τούτα πολλοί δάκρυσαν, όλοι όμως ψήφισαν να προσφέρουν βοήθεια στη Λακεδαίμονα μαζί με τον Αγησίλαο. Και αν εκεί πάνε όλα καλά, να τον πάρουν πάλι μαζί, για να έρθουν στην Ασία.

(μετ. Α. Παπαγεωργίου)

Στο <http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A105/29/160,928/>